

Kurmancî og soranî

Af [Deniz Berxwedan Serîncî](#) 18. maj 2009 • I kategorien [Sprogpolitik](#) • 📧 ✉️ 📘 🌐

Kurderne udgør majoriteten af befolkningen i det 550.000 km² store bjergrige, ikke selvstændige område – Kurdistan. Denne term har været brugt siden 1200-tallet. Dets indbyggere, kurderne, er indoeuropæere, nedstammende fra mangeartede stammer som *Gutî, Kurtî, Kardokh, Medere*, osv., der menes at have bosat sig i området over en 1000-årig periode.

Qesrî Şîrîn-aftalen 17. maj 1639 skulle sætte en stopper for 120 års krig mellem det daværende tyrkiske Osmannerrige og Perserriget og sætte en grænse mellem de to rivaliserende regionale magter. Hermed blev Kurdistan delt i 2; iransk (persisk) og osmannisk Kurdistan. Den sidste del blev med Lausanne-traktaten i 1923 yderligere delt i 3, således, at Kurdistan i dag består af 4 dele:

- ”Nordkurdistan” dækker over det Kurdistan, der findes i det nuværende Sydøsttyrket
- ”Sydkurdistan” er den nordlige del af Irak
- ”Østkurdistan” ligger i det nordvestlige Iran
- ”Vestkurdistan” ligger i det nordøstlige Syrien

Kurderne taler et indeeuropæisk, iransk sprog, der dermed er beslægtet med Irans officielle sprog, persisk. Grundet mangel på kurdiske selvstændighed og dermed central administration, har der aldrig kunne skabes ét ”standardkurdisk” som det eksempelvis er sket med dansk via ”rigsdansk”. Dette betyder, at kurderne, trods det fælles sprog, taler forskellige dialekter, der kan være indbyrdes uforståelige.

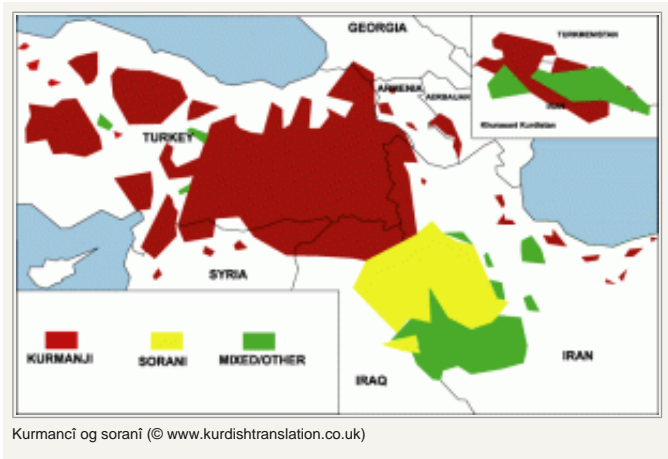
Flertallet i Nord- og Vestkurdistan taler dialekten *kurmancî*, der mest skrives med det latinske alfabet:

A, B, C, Ç, D, Ê, F, G, H, Î, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, Ş, T, U, Û, V, W, X, Y, Z

Samtidig taler de fleste i Syd- og Østkurdistan *soranî*, der primært skrives med arabiske bogstaver (skrives fra højre til venstre, men her gengivet fra venstre til højre):

ی، ع، ه، و، ز، ن، م، ل، گ، ک، ق، ف، غ، ع، ش، ژ، ز، ر، د، خ، چ، ت، پ، ب، ا

Den kurdiske population vurderes til 35-40 millioner – heriblandt halvdelen i tyrkisk Kurdistan – og er dermed det største folk i verden uden en uafhængig stat.

Det sydlige Kurdistan (Irak) har i længere tid diskuteret de kurdiske dialekter, *kurmancî* og *soranî*. Kurdistans regionale regering har erklæret soranî som officielt sprog, men i Behdînan-området undervises børn i kurmancî. Flere soranî-talende kurdere, såsom digteren Şêrko Bêkes vil imidlertid have styrket soranîs stilling i irakisk Kurdistan. Andre ledende politikere har forsøgt at erstatte kurmancî med soranî som undervisningssprog i kurmancî-talende områder.

Tilhængere af soranî som eneste undervisningssprog i irakisk Kurdistan peger på, at flertallet, muligvis 55% af de irakiske kurdere, taler denne dialekt. Som konsekvens af, at soranî blev erklæret som Iraks officielle form for kurdisk allerede i 1938 regnes soranî også for mere standardiseret i Irak end kurmancî. Imidlertid henviser modstandere af soranî som eneste undervisningssprog til, at 65-70% af *alle* kurdere taler kurmancî, heriblandt et stort flertal i Tyrkiet, alle Syriens og Kaukasus’ kurdere, ca. 45% af Iraks kurdere osv.

Ved at fjerne kurmancî forringes den sproglige forbindelse mellem kurdere i syd og resten af Kurdistan, hedder det. De kurmancî-talende kurdere advarer om, at sådan en udvikling vil være til gavn for Tyrkiet, Iran og Syrien, der ikke ønsker samhørighed mellem de forskellige landes kurdere, *pankurdismen*. Således var tyrkisk diplomatisk pres en af årsagerne til, at Irak fik soranî, og ikke kurmancî, som officielt kurdisk i 1938.

Sammenslutningen af Kurdiske Skribenter i Duhok har foreslået både soranî og kurmancî som undervisningssprog i Irak.

(Der er også en [fælles wikipedia](#) for både kurmancî og soranî)

Seneste sprognyheder 📰

6/3	Dansklærere: Tosprogede børn bliver sprogligt forsømt www.bt.dk
28/2	Flere og flere ordblinde fårter på universitetet - Magisterbladet magisterbladet.dk
22/2	Keeper eller målmand — hvilket ord er bedst? Dansk Sprognævn dsn.dk
17/12	Snebajer og nytårsskrald: Juleord kan slås op i netordbog - Jubii www.jubii.dk
24/11	Meet the Last Speaker of a Dying Language video.nationalgeographic.com

11/4	Post-Yugoslav "Common Language" Declaration Challenges Nationalism :: Balkan Insight www.balkaninsight.com
10/4	The Forgotten Language That Only Women Once Knew www.ozy.com
7/4	Review: An Irish-Speaking Island by Nicholas M Wolf www.irishtimes.com
6/4	Virtual Livonia · Livõmō Internets · Līvzeme Internetā virtuallivonia.info
27/3	Cracking Arrival-like alien languages is gaming's new frontier www.newscientist.com

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på [Sprogmuseet.dk](#) [på et større kort](#)

Mere i kategorien 'Sprogpolitik'

Den belgiske sproggrænse – en gordisk knude
Finsk-ugrisk identitet
Svensk kamp mod engelsk sprogimperialisme
Eskimoisk i Fjernøsten

Nye kommentarer

Ruben Schachtenhaufen til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
Niels Larsen-Ledet til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
william fich til Jødiske efternavne
Jens Michael Kofod-Hansen til Nytårsfortsæt
Jens Michael Kofod-Hansen til Nytårsfortsæt
Herluf Hansen til Ded borrijnholska måled
Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?
Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish
Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet

Læs også:

- 1. [Standardisering af kurdisk](#) Kurdisk tales i dag i adskillige dialekter, der er forskellige nok til at kunne kaldes forskellige sprog. I denne artikel foreslås det at genoplive det 2000 år gamle - og...
- 2. [Det evige tyrkiske paradoks – kurderne og kurdisk](#) "Når vi bruger tre bogstaver, som ikke er en del af det tyrkiske sprog, får vi problemer. Den kommende generation vil grine af denne situation." Sådan udtalte Diyarbakirs borgmester Osman...
- 3. [Balkarerne – Deportationsdag 8. marts](#) Deportation, tilbagekomst og rehabilitering Europas højeste bjerg, Elbrus, 5.642 m, ligger i Balkarien og er med sine to toppe et nationalt symbol Den 8. og 9. marts 1944 blev den...
- 4. [Tjerkesserne 21. maj 1864-2014](#) Tjerkessere over hele verden højtideligholder i dag mindedagen for folkedrabet 21. maj 1864 Det er ikke blot i Danmark der markeres et 150 års jubilæum i 2014, også det kaukasiske...

Tagget med: aktuelle sprog, Alfabeter, Irak, Iran, iranske sprog, kurdisk, kurmandji, sorani, Sproggeografi, sprogekort, Syrien, Tyrkiet

2 kommentarer

Saman Zaki

28. maj 2009 • 22:27

Hevalê Hêja

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige tak for dit fine indlæg om de to største kurdiske dialekter og deres status i de forskellige dele af Kurdistan.

En væsentlig kommentar til din udlægning er, at du ikke nævner de resterende kurdiske dialekter, som er Feyli/Lekî, Zazakî/Dimilî og Hewramanî/Goranî. Selvom Hewramanî er ved at uddø og ikke har samme officielle status som Kurmancî og Soranî, er jeg af den opfattelse, at disse tre dialekter fortjener at blive omtalt. Også hvis et indlæg kun fokuserer på Kurmancî og Soranî.

De tre ovenstående dialekter har en række arkaiske træk, som ikke går igen i Kurmancî og Soranî. Samtidig repræsenterer de førstnævnte dialekter nogen afarter af det protokurdiske sprog. Endelig har de været mere udbredte end Soranî og Kurmancî indtil 1500-tallet, hvor de to sidstnævnte dialekter begyndte at udbrede sig. At du undlader at medtage Feyli, Zazakî og Hewramanî i din udlægning efterlader mig og andre kurdere, der taler disse dialekter med en følelse af at blive ekskluderet fra det kurdiske fællesskab.

På trods af denne mangel vil jeg endnu engang sige tak for dit fine indlæg, som på overskuelig vis ridser Kurmancî vs. Soranî problematikken op i Sydkurdistan.

Silav u rêz

Saman Zaki

Svar

Ole Stig Andersen

28. maj 2009 • 22:44

Jeg skrev for 15 år siden et par artikler om kurdisk (<http://www.olestig.dk/sprog/kurdisk.html>) hvor jeg bl.a skrev:

”Da kurdisk endnu ikke er standardiseret, kan man hurtigt komme ind i uendelige diskussioner om dialektgrænser. Fx findes der en variant, zaza, der ofte hævdes at være för forskellig til at være kurdisk, selv om de selv opfatter sig som kurdere. Der er næsten ingen zazaer i Danmark, men i Sverige forsøger zaza-talende kurdere at udvikle en selvstændig skriftstandard for denne dialekt af kurdisk, der så måske alligevel skal betragtes som et selvstændigt sprog.”

I en årrække fik jeg et par gange om året rasende mails fra en tysk zaza-organisation der mente at jeg støttede kurdernes ”fascistiske undertrykkelse” af det selvstændige zazakî-sprog. Blot fordi jeg nævnte zaza i en artikel om kurdisk. Jeg ved ikke en gang om de kunne læse artiklen. Det var der ikke noget i deres rasende mails der tydede på.

Svar

Skriv en kommentar

Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?

Artikler om

aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk
Biblen bogstaver børn Danmark Dansk Dialekter
engelsk esperanto Formidling fransk identitet
konsonanter Medier modersmål Musik Navne norsk Ord
ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion
romanske sprog russisk Sjov skriftsprog sprogdød Sproggeografi
sprogekort Sprogpolitik sprogteknologi
svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale
Underholdning video vokaler

Arkiv	Resources
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	Minority Rights Group
marts 2014	OmniGlot. Writing Systems and Languages of the World
februar 2014	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
oktober 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
august 2013	
marts 2013	
januar 2013	
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	Bogstavlyd
juli 2012	Dansk sprognavn
juni 2012	Den danske ordbog
maj 2012	Dialekt.dk
april 2012	dk.kultur.sprog
marts 2012	Korpus.dk
februar 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
januar 2012	Ordbog over det danske sprog
december 2011	Ordnet. Dansk sprog i ordbøger og korpus
november 2011	Sproget.dk
oktober 2011	Svenska Akademien
september 2011	Ø (Schwa.dk)
august 2011	
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	
december 2009	
november 2009	
oktober 2009	
september 2009	

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

august 2009

juli 2009

juni 2009

maj 2009

april 2009

marts 2009

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.